

В. М. БЕКЕТОВА (Дніпропетровськ)

**Міжнародна наукова конференція
"Музей на межі тисячоліть: минуле,
сьогодення, перспективи"**

3—5 вересня 1999 р. у межах ювілейних заходів, присвячених 150-річчю (1849—1999 рр.) від дня заснування Дніпропетровського історичного музею, відбулася міжнародна наукова конференція з проблем музеєзнавства і музейної справи під назвою "Музей на межі тисячоліть: минуле, сьогодення, перспективи", на якій було заслухано й обговорено понад 50 доповідей і повідомлень представників музеїв, наукових та учбових закладів міст Дніпропетровська, Дніпродзержинська, Нікополя, Павлограда, Харкова, Запоріжжя, Херсона, Одеси, Кременчука, Києва, а також смт. Рокині Луцького району Волинської області та Бахчисараю, АР Крим.

До збірника тез, надісланих попередньо, увійшло 71 повідомлення, серед яких, крім вищезазначених, вміщені матеріали співробітників музеїв м. Москви (Центральний музей сучасної історії Росії), Таллінна (Спілка слов'янських просвітницьких та благодійних товариств в Естонії), Львова, Донецька, Рівного, Житомира, Чернівців, Івано-Франківська.

На пленарному і п'яти секційних засіданнях були розглянуті актуальні питання з історії музейної справи, сучасного стану музеїв та перспектив їх подальшого розвитку, проблем науково-дослідної роботи, комплектування фондів, вивчення та каталогізації музейних збірок, експозиційної, виставочної та науково-просвітницької діяльності музеїв.

Історія, сучасний стан і програма подальшого розвитку Дніпропетровського історичного музею — одного з найстаріших і провідних музеїв України — були висвітлені в доповіді на пленарному засіданні директора музею *Н. І. Капустіної*. Особлива увага в її виступі була приділена тим актуальним проблемам, які постали перед музеєм на сучасному етапі, та перспективним напрямом діяльності музею, які вже сьогодні дають можливість йому працювати ефективно, з повною віддачею, обслуговуючи майже 300 тис. відвідувачів різними формами музейної діяльності.

Головною проблемою доповіді на пленарному засіданні генерального директора Національного музею історії Великої Вітчизняної війни (м. Київ) *О. С. Артемова* були шляхи вдосконалення стаціонарної експозиції музею. Проведена в цьому музеї реекспозиція сприяла більш об'єктивному відтворенню історії одного з найважливіших періодів радянської історії, героїчної й водночас трагічної сторінки життя радянського суспільства, яка ще зовсім нещодавно однобічно, дещо упереджено й схематично висвітлювалася музеями. Як зазначив доповідач, науковці музею знаходяться у постійному пошуку, щоб показати в музейній експозиції не тільки "вигідні", а й "тіньові", важкі сторінки війни. Експозиція музею постійно доповнюється й удосконалюється.

На пленарному засіданні також виступили з повідомленнями про сучасний стан музеїв і привітаннями з ювілеєм Дніпропетровського історичного музею провідний співробітник науково-методичного відділу Національного музею історії України (м. Київ) *О. Л. Кагарлицький*, директор Бахчисарайського палацу-музею *Ебубекіров Серет* та директор Рокинівського музею просто неба (на Волині) *О. Середюк*.

На об'єднаному засіданні першої та другої секцій "Історія і сучасний стан музейної справи в Україні" та "Проблеми науково-дослідної роботи музеїв: історія, сьогодення, перспективи, проблематика" особливу зацікавленість учасників конференції викликали доповіді й повідомлення провідного наукового співробітника Дніпропетровського музею, канд. іст. наук *С. В. Абросимової* "Внесок Д. Яворницького у розвиток музейної справи в Україні"; проф. Національної гірничої академії України, д-ра іст. наук *Г. К. Швидько* про історію зв'язків Національної гірничої академії України та Дніпропетровського історичного музею (до 100-річчя академії), доцентів Дніпропетровського держуніверситету, кандидатів іст. наук *Т. Д. Липовської* та *В. Д. Мирончука* про виставкову діяльність Д. Яворницького під час організації й проведення Південно-російської обласної сільськогосподарської, промислової та кустарної виставки 1910 р. у Катеринославі; зав. сектором Дніпропетровського музею *А. І. Перкової*, яка узагальнила досвід відтворення меморіального будинку-музею академіка Д. І. Яворницького; провідного наукового співробітника Києво-Печерського історико-культурного заповідника *К. К. Крайнього* про історію і колекцію християнських культових пам'яток Церковно-археологічного музею при Київській духовній академії, який проіснував майже 50 років і мав 30-тисячне зібрання пам'яток духовної й матеріальної культури; директора Одеського історико-краєзнавчого музею *В. В. Солодової* про пошуки скарбів Музею єврейської культури ім. Менделє-Мойхер-Сфорім, який існував в Одесі в 1920—1930 рр. Слушні пропозиції й теоретичні міркування пролунали у виступах заст. директора Нікопольського історико-краєзнавчого музею *М. П. Жуковського* та зав. сектором Національного заповідника "Хортиця" (м. Запоріжжя) */ . М. Дашевської*, які торкнулися відповідно проблем вивчення історії міст і сіл України та теоретико-філософського осмислення музейного предмета, як важливого елемента трансформації суспільних відносин в Україні.

Робота цих двох секцій завершилася екскурсією в один з найстаріших і кращих у Дніпропетровську вузівських музеїв на громадських засадах - Музей історії Національної гірничої академії України, де директор цього музею */ . М. Єлінов* не тільки ознайомив присутніх з 100-річною історією вузу, а й розповів про деякі особливості проведеної в ньому реекспозиції та форми роботи з відвідувачами.

Найпредставницькою на конференції була третя секція "Комплектування музейних збірок, їх наукове вивчення, атрибуція і каталогізація". Вона мала три підсекції: "Особливості комплектування фондів музеїв на сучасному етапі"; "Архівні пам'ятки як об'єкт археографічного дослідження і джерела з історії краю" та "Каталогізація музейних збірок". Здебільшого на засіданні даної секції виступали наукові співробітники Дніпропетровського історичного музею. І це не випадково, тому що саме комплектування, вивчення і каталогізація музейних збірок посідають одне з провідних місць у діяльності музею на сучасному етапі. Співробітники */ . А. Фоменко, Г. Ф. Шамрай, Н. О. Степаненко, А. М. Фаримець, О. В. Аліванцева, Н. Є. Василенко* та ін. обговорили ті проблеми, з якими їм доводиться стикатися повсякденно при упорядкуванні музейних картотек, каталогів, аналітичному огляді різноманітних музейних колекцій — па-

м'яток археології, етнографії; філателістичної, фотографічної, книжкової, архівної, культової та інших збірок.

Дискусійний характер мало засідання четвертої секції, присвяченої експозиційно-виставковій діяльності музеїв. Тут обговорювалися найактуальніші теоретико-методологічні і практичні проблеми, пов'язані з удосконаленням і перебудовою стаціонарних експозицій музеїв, активізацією виставкової роботи, яка є перспективним напрямком музейної діяльності, ефективним засобом залучення відвідувачів у музей. Досвідом роботи з цих питань поділилися заст. директора Херсонського краєзнавчого музею *В. М. Асламов*, завідувачі секторами Дніпропетровського історичного музею *В. І. Лазебнік*, *Н. М. Шейміна*, старші наукові співробітники цього ж музею *Т. М. Цимлякова*, *Л. М. Чурилова*, зав. сектором Хортицького музею-заповідника */ . М. Дашевська* та ін.

На останній, п'ятій секції "Музей і відвідувач", були заслухані повідомлення й обговорені питання щодо науково-просвітницької роботи музеїв, пошуку нових ефективних видів і форм впливу на відвідувачів, формування та виховання музейної аудиторії ХХІ ст. У повідомленнях зав. відділом Дніпропетровського музею *Л. І. Баско*, зав. відділом заповідника "Хортиця" *Т. І. Митрофанової*, наукового співробітника Дніпропетровського музею *Л. О. Гайди* та наукового співробітника Павлоградського історико-краєзнавчого музею *Є. В. Прокопенко* узагальнений досвід роботи цих музеїв щодо створення комплексних цільових програм роботи з відвідувачами; підкреслене значення соціолого-психологічних досліджень у музеї для вивчення й урахування попиту відвідувачів, ролі реклами, засобів масової інформації в популяризації музеїв.

У прийнятій учасниками конференції резолюції серед багатьох актуальних питань, які виокремлені в результаті обговорення, особливо слід підкреслити необхідність створення асоціації музеїв України зі своїм статутом і друкованим органом, яка об'єднає зусилля музейних працівників країни по збереженню того потенціалу, який мають музеї у всіх напрямках діяльності, удосконаленню і подальшому розвитку музейної справи в Україні.